



07.10.2024

Asia/11

§ 613

V 6.11.2024, Valtuutettu Sandra Hagmanin aloite koulutuksesta ammattilaisille haitallisten perinteiden tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja estämiseen

HEL 2024-004641 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Ilkka Eerola, kehittämispäällikkö, puhelin: 09 310 73694
ilkka.eerola(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1 Valtuustoaloite
- 2 Liite 2 Koulutuksia haitallisten perinteiden tunnistamiseen, puheeksiottamiseen ja estämiseen (v. 2019–2024)
- 3 Liite 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto aloitteeseen HEL2024-004641

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:
Kaupunginhallitus katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Sandra Hagman ja 24 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan (27.3.2024), että kaupunki alkaa kouluttaa avainasemassa työskenteleviä ammattilaisiaan haitallisten perinteiden tunnistamisesta, puheeksi ottamisesta ja estämisestä. Aloite on liitteenä 1.

Kunniaan liittyvä väkivalta on väkivallan teemana huomioitu Helsingin kaupungin lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä (Lähisuhdeväkival-



lan ehkäisytyöryhmän ja toimialojen kanssa luotu lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma 2024–2025). Ohjelmassa on huomioitu kunniaan liittyvä väkivalta osana lähisuhdeväkivallan ilmiötä ja todettu, että maahanmuuttajataustaisilla naisilla on kohonnut riski kokea väkivaltaa lähisuhteissa. Kunniaan liittyvä kontrolli ulottuu lähisuhteita laajemmaksi, kontrollia tapahtuu laajemmissa yhteisöissä, se on myös valtion rajojen ulkopuolelle ulottuvaa ja on siten monimutkainen, ylitajainen ilmiö. Kunniaan liittyvä yhteisöllinen väkivalta koskettaa myös suomalaissyntyisiä uskonyhteisöjä tai romaniväestöä. Helsingissä asuvat ulkomaa-laistaustaiset lapset raportoivat kokevansa valtaväestöä enemmän fyysistä väkivaltaa vanhempien taholta (KTT 2023). Kunniaan liittyvän väkivallan muotojen esiintyvyydestä on kuitenkin varsin heikosti saatavissa systemaattista tietoa. THL:n toteuttama kouluterveyskysely toteutetaan kahden vuoden välein ja edellisen kyselyn (v. 2023, vastaajia Helsingin kouluista 23502 lasta) tulosten mukaan vanhempien aiheuttaman väkivallan kokemukset ovat säilyneet vuoden 2021 aiempaa yleisemmällä tasolla. Pääsääntöisesti Helsingin luvut ovat korkeammat kuin koko maassa keskimäärin. Sotepessa kuntalaispalautetta kerätään säännönmukaisesti, mutta palautteissa ei haitallisiin perinteisiin liittyvät näkökulmat nouse esille. Myös esimerkiksi rasismiin liittyvää palautetta annetaan hyvin harvoin, vaikka yleisesti tiedetään sitä esiintyvän. Sen sijaan äitiysneuvolaprosessiin on kehitetty kysely, joka tulee tehdä kaikille maahanmuuttajataustaisille naisille lasten silpomisen riskin tunnistamiseksi. Myös lähisuhdeväkivallasta kysytään äitiysneuvolassa systemaattisesti.

Ammattilaisten osaamisen kehittäminen on yksi keskeisin painopiste lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmassa. Ammattilaisten on tunnistettava väkivallan ilmiö, otettava väkivalta systemaattisesti puheeksi ja arvioitava väkivallan riski. Myös viestintä on keskeisessä roolissa, josta esimerkkinä vuonna 2024 vähemmistökielillä toteutettu kaupunkilaisille suunnattu lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön viestintäkampanja. Lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn liittyvää tietoa ja tukikanavia on koottu kaupungin internet-sivuille: www.hel.fi/lahisuhdevakivalta.

Niinikään valtakunnallisesti teemassa on kehitystyötä käynnissä. Esimerkkinä Suojatie-tutkimushanke (<https://www.oulu.fi/fi/projektit/rajat-ylittava-lastensuojelu-tietoa-ja-palvelupolkuja-suojatie>), jossa tutkitaan rajat ylittäviä lastensuojelun käytäntöjä, ja OKM:ssä käynnissä oleva selvitys lasten lähettämistä pois perheen luota ulkomaille ”ojennusmatkoille”, jotka ovat äärimmäinen keino kunniaan liittyvään kontrollointiin. Myös Helsingissä on laadittu näistä ojennusmatkoista toimintaohje.

Kaupungin kanslia ja toimialoista sosiaali-, terveys- ja pelastus-, kasvat-
tus ja koulutus-, sekä kulttuuri ja vapaa-ajan toimialat ovat huomioineet



henkilöstölle suunnatussa koulutustarjonnassaan haitallisten perinteiden tunnistamisen, puheeksi ottamisen ja estämisen (liite 2). Toiminnan tueksi tehdään toimialarajat ylittävää sisäistä ja ulkoista sidosryhmäyhteistyötä (THL:n väkivaltakoordinaattoreiden verkosto, Ihmisoikeusliitto, Monika naiset, Kalliolan setlementtiliitto, Suomen pakolaisapu, Poliisin ennaltaestävä yksikkö). Toimintaa tukevat kaupungin itse ja yhteistyötahojen järjestämän koulutustarjonnan lisäksi esimerkiksi ohjeet, toimintaohjelmat ja kaupunkilaisille toteutetut viestintäkampanjat. Jotta kaupunki pystyy edistämään ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista kaikessa toiminnassaan, tematiikka vaatii kuitenkin edelleen pitkäjänteistä työtä, jotta kaupunki voi varmistaa avainasemassa olevan henkilöstön (erityisesti oppilaitosten ja terveydenhuollon henkilöstö) tietoisuuden ja osaamisen ilmiöön puuttumisessa. Olemassa olevat sisäiset ja ulkoiset verkostot edesauttavat asiaa koskevien toimintaohjeiden ajantasaisuuden ja erilaisista henkilöstön ja kaupunkilaisille tarjolla olevan tiedon ja tuen riittävyyden.

Haasteena on, että tieto koulutustarjonnasta ei kattavasti saavuta avainasemassa työskentelevää henkilöstöä. Koulutusviestintää ollaankin kehittämässä kaupunkiyhteisesti ja myös toimialojen oman tarjonnan osalta. Sen ohella toimialojen on syytä huomioida, että koulutukset eivät jäisi pistemäisiksi ja niihin velvoittavuutta tulisi vahvistaa. Lisäksi on suositeltavaa, että tematiikkaan liittyvä osaamisen kehittäminen näkyisi vahvemmin toimialojen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa. Toimialojen on koulutuksen osana ja ohella myös syytä varmistaa, että tarvittavat työkalut ovat ammattilaisten tiedossa ja niitä sovelletaan arkityössä. Työntekijöiden käytössä on oltava selkeät ja yhdenmukaiset toimintaohjeet erilaisiin kunniaväkivaltatilanteisiin ja jo epäilyihin puuttumiseksi. Ohjeiden kokoamisen tukena voi hyödyntää kaupungin laajapohjaisen lähisuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän asiantuntemusta. Haasteena asiassa on myös se, että järjestöjen, jotka tuottavat väkivaltaperusteista palveluja, ollaan nykyisen hallituksen linjausten myötä leikkaamassa vaarantaen järjestöjen toimintaedellytyksiä. Helsinki voisikin esimerkiksi edunvalvonnallisesti huolehtia, että palvelua ja erityisosaamista on riittävästi tarjolla väkivallan osapuolten auttamiseksi myös tulevaisuudessa.

Esimerkkejä keskeisistä toimenpiteistä:

- Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala ja Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ovat järjestäneet viime vuosien aikana aihepiiristä avainroolissa toimivalle henkilöstölleen lukuisia koulutuksia (luentoja, luentosarjoja, koulukiertueita, verkko-oppimissisältöjä; katso liite 1). Osa koulutustarjonnasta on kohdennettu laajasti myös kaupungin koko henkilöstölle. Koulutusta on tarjolla ja suunnitteilla myös syksyille 2024 ja siitä eteenpäin.



- Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla lasten ja nuorten kanssa toimivia on koulutettu ja koulutetaan käyttämään Hyvä-mallia (Hyvinvointia yhdessä). Kuvan toimiala on päättänyt, että kaikki Kuvan asiakastyötä tekevät käyvät vuosien 2024-25 aikana "Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen" -koulutuksen ja syksyn 2024 aikana koulutetaan toimialalle kolme avainhenkilöä. Niinikään kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opiskeluhuollon työntekijät on koulutettu Hyvä-mallin käyttöön, lisäksi opetushenkilöstölle tätä koulutusta on tulossa.

- Henkilöstön saataville verkko-oppimisympäristö Oppivaan on rakennettu perustason verkkokoulutus Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksi ottaminen (1h) (suomi, ruotsi, englanti). Siinä kuvataan väkivallan eri muotoja, seurauksia, puheeksi ottamista ja siihen rakennettuja välineitä (kuten THL:n Apotista löytyvä väkivallan suodatin- ja kartoitusslomake ja lasten kanssa ETKL:n Turva 10-kysymykset).

- Helsingissä toimii lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä, joka edistää lähisuhdeväkivallan ehkäisytyötä kaupunkitasoisesti. Lähisuhdeväkivallan ehkäisy on osa kaupungin terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämisen (hyte) työtä (<https://hyte.hel.fi/lahisuhdevakivallan-ehkaisy>) ja sitä tehdään yhteistyössä järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kuten THL, Poliisi, HUS ja Syyttäväviranomaisen kanssa.

- Kaupunginhallituksen helmikuussa 2022 hyväksymä Helsingin kaupungin palvelujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022–2025 (https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/:b:/s/Intra-Tyokulttuuri/EYDYmggTfQVCnDjF3__iQD8BtKWEg0IEvD8shA_uGcLH-Q?e=QXLqh5). Suunnitelman keskiössä on kuntalaisten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kaupungin palveluissa ja toiminnassa.

- Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohje on laadittu vuonna 2022 osana Väki-valta lapsiperheissä ja lapsen kokemana palveluketjuhanketta (TULSOTE).

- Henkilöstön ja asiakkaiden tueksi on luotu Lasten ja nuorten perheiden matalan kynnyksen palvelumalli.

- Vanhempana Suomessa mallin pilottiprojekti. Helsingissä toteutettiin noin 40 koulutusryhmää maahanmuuttajataustaisille helsinkiläisille vanhemmille, jonka osana käsiteltiin lasten oikeuksia ja oikeutta väkivallattomaan elämään. Ryhmät jatkuvat maahanmuuttopalveluiden toimesta lisätietoa:

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147247/YP2304_Laajasal_oym.pdf?sequence=1&isAllowed=y



- Ihmiskaupan vastaisen työryhmän laatima ohjeistus, jossa on huomioitu pakkoavioliitot.
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmä ja Väkivalta lapsiperheissä ja lapsen kokemana palveluketjun hanke toteuttivat vuonna 2022 yhteistyössä THL:n, Ihmisoikeusliiton, Monika-naisten, Miehen linja Espoossa ja Helsingin poliisin ennaltaestävän yksikön kanssa webinaarin kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta.
- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön viestintäkampanjan Rakaskin ihminen voi satuttaa 2023 yhteydessä rakennettiin verkkosivuille tietoja vähemmistökielillä (arabia, somalia, venäjä, dari). Sisältö perustui kampanjan ohessa laadittuun asiakastiedotteeseen (<https://helsinginkaupunki.sharepoint.com/sites/Intra-Kestava-Helsinki/SitePages/L%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivallan-ehk%C3%A4isy.aspx>), jota jaettiin eri sotepalveluissa. Em. kielillä sosiaalisessa mediassa julkaistu tiedote oli suunnattu maahanmuuttaja-taustaisille ja siinä on mainittu mm. tyttöjen sukuelinten silpominen ja pakkoavioliitot. Tiedotteessa kehoitettiin hakemaan apua mm. Monika naisista.
- Helsingissä on keväällä 2024 käynnistetty lähisuhdeväkivaltatyön avainhenkilöverkosto. Eri alojen ja palveluiden ammattilaisia koulutetaan väkivaltatyöhön. Yhteistyössä mukana on THL ja Pääkaupungin turvakoti ry
- Helsingissä on kehitteillä monitoimijainen malli vakavien ja henkeä uhkaavien väkivaltatilanteiden estämiseksi. Työskentely vastaa riskien arvioimisen velvoitteeseen vakavissa, toistuvissa tilanteissa (valtakunnallisesti käytössä olevan Marak-mallin sijasta). Mallissa on tarkoitus työskennellä väkivallan tekijän ja kokijan kanssa. Helsingin poliisin ennaltaestävä yksikkö on kehittämistyössä mukana. Malliin voi ohjata kunniaan liittyvän väkivallan tilanteita.
- Helsingin kaupungin intranetistä löytyy seuraavia lähisuhdeväkivaltaa koskevia ohjeita:
 - o Ohje lähisuhdeväkivallan puheeksi ottamiseen ja tunnistamiseen (sis. ohjeet Apotin kartoituslomakkeen käyttöön, väkivaltaa kokeneen palvelupolun sekä eri yhteistyötahojen yhteystiedot)
 - o Miten ammattilaisten tulee toimia, kun epäillään lapsen kohdistunutta väkivaltaa?
 - o Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estäminen



Vastaus on valmisteltu sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan, kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan sekä kaupunginkanslian yhteistyönä.

Aloitteesta on saatu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto. Esitys on saadun lausunnon mukainen. Lausunto on liitteenä 3.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 4 momentin mukaan kaupunginvaltuustossa käsitellään vastaus aloitteeseen, jonka on allekirjoittanut vähintään 25 valtuutettua. Kaupunginhallituksen on esitettävä antamansa vastaus käsiteltäväksi kaupunginvaltuustossa viimeistään kahdeksan kuukauden kuluessa aloitteen jättämisestä.

Esittelijä

rahoitusjohtaja
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Ilkka Eerola, kehittämisspäälikkö, puhelin: 09 310 73694
ilkka.eerola(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1 Valtuustoaloite
- 2 Liite 2 Koulutuksia haitallisten perinteiden tunnistamiseen, puheeksiottamiseen ja estämiseen (v. 2019–2024)
- 3 Liite 3 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan lausunto aloitteeseen HEL2024-004641

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano